

UCHWAŁA NR XXXVII/473/06
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

z dnia 10 kwietnia 2006 roku

w sprawie „Programu na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2006-2008”

Na podstawie art. 18 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z 2002 r. Dz. U. Nr 23, poz. 220, Dz. U. Nr 62, poz. 558, z 2003 r. Dz. U. Nr 214, poz. 1806, Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Dz. U. Nr 153, poz. 1271, Dz. U. Nr 116, poz. 1206, Dz. U. Nr 214, poz. 1806), art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, z 2005 r. Nr 273, poz. 2703, Nr 179, poz. 1487, Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 179, poz. 1487, Nr 164, poz. 1366, Nr 180, poz. 1493 z 2006 r. Nr 94, poz. 788, Nr 179, poz. 1487) i art. 35 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 766, Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 156, poz. 1019, Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 162, poz. 1118, Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101, Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550, Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 125, poz. 1368, Nr 129, poz. 1444, Nr 154, poz. 1792, Nr 100, poz. 1080, Nr 154, Nr 1800, z 2002 r. Nr 169, poz. 1387, Nr 200, poz. 1679, Nr 200, poz. 1683, Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 90, poz. 844, Nr 223, poz. 2217, Nr 228, poz. 2262, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 44, poz. 422, Nr 132, poz. 1110, Nr 163, poz. 1362, Nr 164, poz. 1366) uchwała się co następuje:

Uchwała się „Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2006-2008”, stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Podlaskiego.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik nr 1
do Uchwały
Nr XXXVII/473/06
Sejmiku Województwa Podlaskiego
z dnia 10 kwietnia 2006 roku

**PROGRAM NA RZECZ POPRAWY WARUNKÓW ŻYCIA
SPOŁECZNEGO I ZAWODOWEGO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM
NA LATA 2006-2008**

Białystok 2006

Spis treści

Wstęp	3
I Diagnoza	4
1. Niepełnosprawni w liczbach	4
2. Rehabilitacja medyczna	10
3. Bezrobotne osoby niepełnosprawne	12
3.1 Wojewódzki Program Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych na lata 2004-2006 „SZANSA”	15
3.2 Partner 2006 – wsparcie projektów na rzecz osób niepełnosprawnych Przez organizacje pozarządowe	16
4. Edukacja specjalna i integracyjna	19
4.1 Program STUDENT – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych	20
5. Rehabilitacja społeczna i zawodowa z wykorzystaniem pomocy PFRON	23
6. Pomoc społeczna na rzecz osób niepełnosprawnych	29
7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych	30
II CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ	31
KIERUNEK I	32
KIERUNEK II	34
KIERUNEK III	35
KIERUNEK IV	37
KIERUNEK V	38
KIERUNEK VI	40
KIERUNEK VII	41
PARTNERZY WSPÓŁPRACUJĄCY PRZY REALIZACJI ZADAŃ	43

WSTĘP

Założeniem „Programu na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2006-2008” jest dążenie do kompleksowych działań uwzględniających potrzeby fizyczne, psychiczne, społeczne i duchowe każdego niepełnosprawnego mieszkańca województwa podlaskiego oraz jego rodziny w zakresie: usług rehabilitacyjnych i pomocowych na poziomie pozwalającym osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom osiągnąć i utrzymać optymalny status społecznej i zawodowej niezależności, dostępu do środowiska fizycznego, informacji publicznej i środków komunikacji, edukacji na poziomie przedszkolnym, podstawowym, średnim, wyższym a także w formach pozaszkolnych, zabezpieczenia socjalnego i środków utrzymania ze wskazaniem na własną aktywność zawodową i społeczną, dostępu do dóbr kulturalnych, religijnych, wydarzeń artystycznych, sportowych i rekreacyjnych oraz kształtowania pozytywnych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji i życzliwości wobec osób niepełnosprawnych.

Pierwszą część programu stanowi *Diagnoza*, będąca analizą sytuacji dotyczącej osób niepełnosprawnych mieszkających w województwie podlaskim. Następnie na tej podstawie podjęta zostaje próba zidentyfikowania podstawowych problemów oraz opis podejmowanych dotąd działań i realizowanych programów.

Kolejnym elementem programu jest określenie założeń, celów oraz kierunków działań planowanych w celu poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim. Następnie poszczególne działania zostały przełożone na szczegółowe zadania wraz z określeniem oczekiwanych efektów działań.

Wyrażamy nadzieję, iż realizacja niniejszego Programu przyczyni się do skoordynowania działań podejmowanych na różnych szczeblach na rzecz osób niepełnosprawnych, a poprzez to do poprawy warunków ich życia społecznego i zawodowego.

I. Diagnoza.

Jedną z podstawowych barier w przygotowywaniu „Programu na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2000-2005” było niewystarczające wówczas rozpoznanie sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim. System gromadzenia informacji dotyczący liczby i struktury osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim, oparty jest obecnie na informacjach z Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Narodowego Funduszu Zdrowia oraz na podstawie tzw. kart powiatów i bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej, które są podstawowym źródłem danych z poszczególnych powiatów. Ponadto w 2002 r. odbył się Narodowy Spis Powszechny, a zebrane i opracowane wówczas dane stanowią również wszechstronne źródło informacji statystycznych na temat struktury społeczności osób niepełnosprawnych zarówno w Polsce, jak też w poszczególnych regionach i powiatach. Na ich podstawie powstały opracowania Głównego Urzędu Statystycznego po Narodowym Spisie Powszechnym.

1. Niepełnosprawni w liczbach.

Liczba osób niepełnosprawnych mieszkających w województwie podlaskim jest niższa od średniej krajowej. Wg danych statystycznych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002¹ r. średnio w Polsce przypadają 143 osoby niepełnosprawne na 1000 mieszkańców. W województwie podlaskim wskaźnik ten wynosi 129 osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców, co oznacza, że mniejszym wskaźnikiem charakteryzują się w Polsce jedynie województwa opolskie, mazowieckie i śląskie. Ogółem w regionie podlaskim w 2002 r. mieszkały 153 093 osoby niepełnosprawne. W stosunku do 1996 r. liczba osób niepełnosprawnych wzrosła o 19 506 osób (19,4%) a w stosunku do 2000 r. o 35 556 (30,3%). Wg danych uzyskanych z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie na koniec 2004 r. liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 142 328. Różnice w stosunku do Narodowego Spisu Powszechnego wynikają przede wszystkim z różnic w metodologii gromadzenia danych. Rozmieszczenie osób niepełnosprawnych w poszczególnych powiatach przedstawia tabela 1.

Osoby niepełnosprawne stanowią szczególną grupę społeczną pod względem miejsca, jakie zajmują i powinny zajmować w społeczeństwie. Grupa ta jest jednak bardzo zróżnicowana. Struktura demograficzna stanowi jedno z podstawowych uwarunkowań potrzeb osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim. Z kolei w zależności od rodzaju schorzenia zmieniają się ich możliwości uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym: mogą nie być przystosowane do samodzielnego życia, nauki i pracy zawodowej. Dlatego też zadaniem państwa jest udzielenie takiej pomocy, która pozwoli im na poprawę warunków życia społecznego i zawodowego. Pomoc ta powinna być skierowana na zapewnienie odpowiednich warunków opieki, dostęp do edukacji i zatrudnienia oraz dostosowaną do potrzeb rehabilitację.

¹ *Osoby niepełnosprawne oraz ich gospodarstwa domowe 2002 (cz. 1 – Osoby niepełnosprawne, cz. 2 Gospodarstwa domowe)*

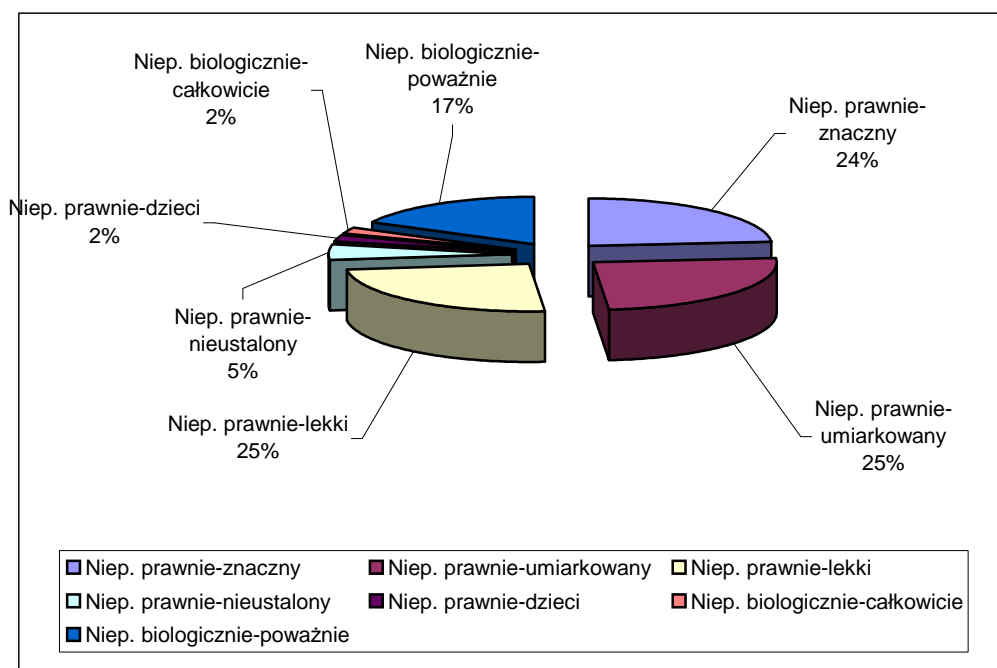
Tabela 1. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w powiatach województwa podlaskiego.

Powiaty	2000 r.	2004 r.	Przyrost/spadek
augustowski	5732	6759	+17,92%
Miasto Białystok	27164	36957	+36,05%
białostocki	19595	15702	-19,87%
bielski	7632	9929	+30,10%
grajewski	4779	5445	+13,94%
hajnowski	6587	9231	+40,14%
kolneński	3795	4551	+19,92%
Miasto Łomża	5352	5688	-87,14%
łomżyński	8752	6449	-26,31%
moniecki	710	5472	+670,70%
sejneński	697	3280	+370,59%
siemiatycki	3280	6238	+975,52%
sokólski	7148	6844	-4,25%
Miasto Suwałki	10254	7884	-23,11%
suwalski	1984	4191	+111,24%
wysokomazowiecki	2276	7082	+211,16%
zambrowski	4500	5626	+25,02%
Razem	117 537	142 328	+21,09%

Źródło: Karty Powiatu za rok 2000 i 2004.

Ogół osób niepełnosprawnych klasyfikowany jest przede wszystkim wg kryterium statusu prawnego na osoby niepełnosprawne prawnie (z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności) oraz niepełnosprawne biologicznie (bez orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, ale odczuwające ograniczenie sprawności). Strukturę grupy osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim pod względem stopnia niepełnosprawności i statusu prawnego przedstawia wykres 1. W województwie podlaskim 81% osób niepełnosprawnych posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Prawie jedna piąta osób niepełnosprawnych nie ma uregulowanego statusu prawnego. Wynikać to może z braku potrzeby posiadania takiego orzeczenia lub niekwalifikowania się zgodnie z przepisami do grupy osób niepełnosprawnych. Ponadto dla części osób niepełnosprawnych podjęcie starań o uzyskanie statusu osoby niepełnosprawnej może stanowić poważną trudność. Fakty te świadczą o niedoskonałości systemu orzekania o niepełnosprawności w Polsce. Skutkiem tego mogą być problemy z uzyskaniem środków do życia przez 19% osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim. Może to także mieć przełożenie na strukturę pod względem źródeł utrzymania (mowa o tym w dalszej części programu) oraz potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

Wykres 1. Struktura grupy osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim wg stopnia niepełnosprawności.

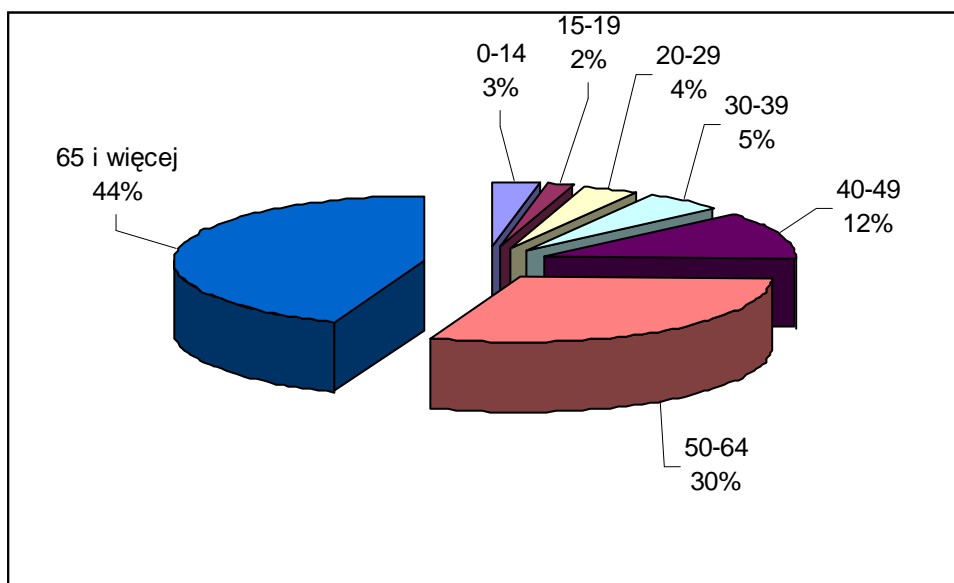

Źródło: Dane GUS.

Istotną informacją o osobach niepełnosprawnych w województwie podlaskim jest struktura pod względem stopnia niepełnosprawności. Większość osób niepełnosprawnych stanowią osoby o ciężkim stopniu niepełnosprawności (osoby o niepełnosprawności prawnej znacznej, umiarkowanej, niepełnosprawności biologicznej całkowitej i poważnej to łącznie 68% ogółu osób niepełnosprawnych). Warunkuje to w istotny sposób potrzeby tej grupy. Udział osób o znacznym stopniu niepełnosprawności w życiu społecznym, a w szczególności zawodowym, jest znacznie mniejszy niż w przypadku osób o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Biorąc pod uwagę wiek, osoby w wieku od 50 lat do 64 stanowią 30% osób niepełnosprawnych na Podlasiu, a osoby w wieku 65 lat i więcej stanowią 44% ogółu społeczności. Natomiast 5% osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim to dzieci i młodzież w wieku szkolnym (do 19 roku życia). Struktura ta wskazuje na znaczne potrzeby w zakresie opieki, leczenia i rehabilitacji oraz pomocy społecznej. Ponadto wyraźnie zmniejszona jest aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych, gdyż spora część z nich jest w wieku emerytalnym lub są to osoby w wieku, w którym najtrudniej znaleźć pracę.

Wykres. 2. Struktura wiekowa grupy osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim

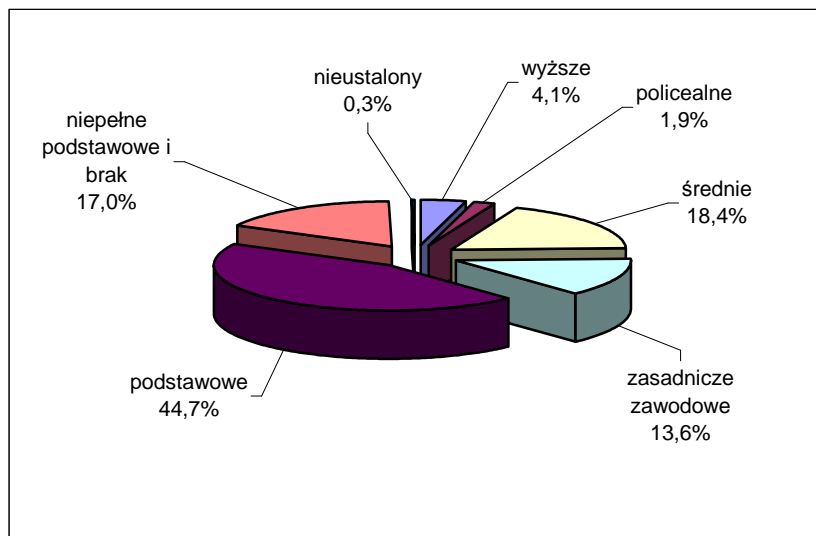

Źródło: Dane GUS.

Wśród osób niepełnosprawnych na Podlasiu ponad 52% stanowią kobiety. Większość (53%) osób niepełnosprawnych mieszka w miastach i udział ten jest stały w ostatnich latach. Duży udział mieszkańców wsi w grupie osób niepełnosprawnych wskazuje na konieczność szczególnego zwrócenia uwagi na potrzeby tej grupy, gdyż nakłady finansowe na wyposażenie wsi w infrastrukturę ułatwiającą funkcjonowanie osób niepełnosprawnych jest znacznie mniejsze. Ponadto skupienie urzędów, zakładów opieki zdrowotnej oraz placówek edukacyjnych ponadgimnazjalnych i wyższych w miastach każe zwrócić uwagę na przystosowanie systemu komunikacyjnego województwa do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Na Podlasiu większość osób niepełnosprawnych ma niski poziom wykształcenia. Najlichniesza grupa osób (44,7%) ma wykształcenie podstawowe. Niepełnym wykształceniem podstawowym lub jego brakiem legitymuje się 17% osób. Zasadnicze zawodowe wykształcenie ma 13,6% osób. Oznacza to, iż ponad 75% osób niepełnosprawnych nie ma wykształcenia średniego. Wykształcenie wyższe osiągnęło jedynie 4,1% osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim. Przyczyny tej sytuacji mogą być dwojakie. Po pierwsze, stopień wykształcenia zależy od rodzaju niepełnosprawności. Duży udział w populacji osób ze schorzeniami umysłowymi mógłby warunkować niski poziom wykształcenia. Jednak decydującą rolę odgrywa tu struktura wiekowa: dominują osoby w wieku powyżej 50 lat. Jedynie około 7% osób niepełnosprawnych to osoby niepełnosprawne od urodzenia lub z niepełnosprawnością nabytą w dzieciństwie. Dlatego też można wnioskować, iż niski poziom wykształcenia wynika z niskiego ogólnego poziomu wykształcenia tych grup wiekowych w społeczeństwie oraz ich większego narażenia na choroby i wypadki prowadzące do niepełnosprawności. W związku z tym jednym z podstawowych celów programu powinno być podejmowanie działań w celu poprawy dostępu do edukacji, szczególnie na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym, który często wiąże się z nauką poza miejscem zamieszkania.

Wykres 3. Struktura wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim

Źródło: Dane GUS.

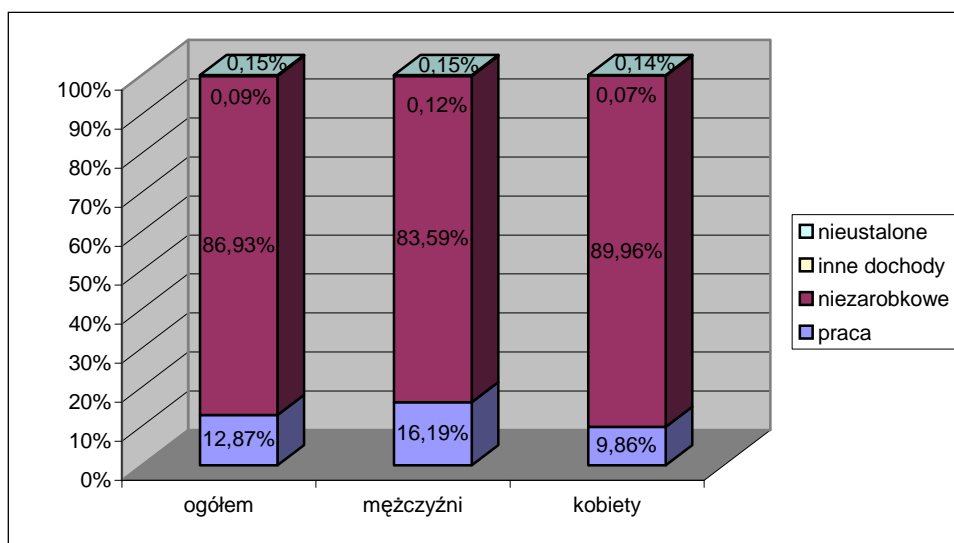
Przedstawiona powyżej struktura demograficzna i wykształcenia osób niepełnosprawnych znajduje swoje odzwierciedlenie w strukturze wg źródła utrzymania. Przedstawiają ją tabela 2 i wykres 4. Wynika z niej, iż ponad 80% osób niepełnosprawnych utrzymuje się ze świadczeń publicznych, w szczególności rent inwalidzkich, stanowiących podstawowe źródło utrzymania osób niepełnosprawnych. Mniej niż jedna piąta osób utrzymuje się z dochodów z pracy. W szczególności jest to praca najemna, w mniejszym stopniu działalność rolnicza. Udział mężczyzn utrzymujących się z pracy jest większy niż kobiet. Struktura ta niekorzystnie wpływa zarówno na sytuację materialną osób niepełnosprawnych, jak też na ich udział w funkcjonowaniu społeczeństwa. Ponadto w znacznej mierze uzależnia grupę osób niepełnosprawnych od sytuacji budżetu państwa i samorządów terytorialnych. Osoby niepełnosprawne są również bardzo wrażliwe na działania państwa w zakresie rent, emerytur i pomocy społecznej. Dlatego też jednym z podstawowych celów programu powinna stanowić poprawa struktury źródeł utrzymania w kierunku wzrostu roli dochodów z pracy oraz wzrostu roli kobiet w aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Tabela 2. Osoby niepełnosprawne wg źródeł utrzymania

	praca				Niezarobkowe								inne dochody	nieustalone
	pozarolnicza-najemna	pozarolnicza-na własny rachunek	rolnictwo-najemna	rolnictwo-na własny rachunek	emerytura pozarolnicza	emerytura rolnicza	renta inwalidzka	renta socjalna	renta rodzinna	zasilek dla bezrobotnych	zasilek pomocy społecznej	inne		
ogółem	11274	1948	208	6639	31431	25563	64297	3232	4248	767	1908	4137	120	199
mężczyźni	6303	1250	137	4315	14394	8937	33025	1731	375	416	1112	2003	72	96
kobiety	4971	698	71	2324	17037	16626	31272	1501	3873	351	796	2134	48	103

Źródło: Dane GUS po Narodowym spisie Powszechnym

Wykres 4. Osoby niepełnosprawne wg źródeł utrzymania

Źródło: Źródło: Dane GUS po Narodowym spisie Powszechnym

2. Rehabilitacja medyczna

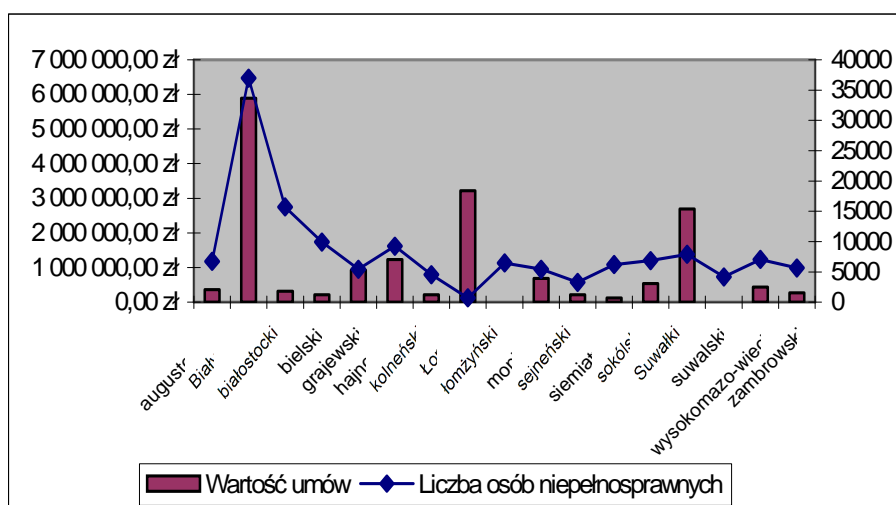
Podstawą rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest opieka realizowana w placówkach zawierających kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia. W ramach ubezpieczenia zdrowotnego podlaski oddział Narodowego Funduszu Zdrowia w 2005 r. zawarł 45 kontraktów o łącznej wartości 17 341 914,84 zł. Dotyczą one zarówno świadczeń poradni rehabilitacyjnych (44 placówki), oddziałów rehabilitacji leczniczej (7), dziennych oddziałów rehabilitacji leczniczej (11), poradni rehabilitacyjnych dla dzieci (3) i dziecięcych oddziałów rehabilitacji leczniczej (2). Wykaz wartości kontraktów i ilości zakontraktowanych świadczeń w podziale na poszczególne powiaty przedstawia tabela 3 i wykres 5.

Tabela 3. Wykaz zakontraktowanych przez NFZ świadczeń i placówek rehabilitacyjnych w województwie podlaskim

Umowy-rehabilitacja	Ilość umów	Wartość umów	Poradnia dla dzieci	Poradnia	Oddział dziecięcy	Oddział	Oddział dzienny
Powiat augustowski	4	362 405,70 zł	-	3	-	-	1
Miasto Białystok	16	5 888 062,46 zł	2	15	2	1	4
Powiat białostocki	6	314 650,80 zł	-	7	-	-	-
Powiat bielski	1	215 770,00 zł	-	1	-	-	-
Powiat grajewski	1	930 960,00 zł	-	1	-	1	-
Powiat hajnowski	1	1 235 462,40 zł	-	1	-	1	1
Powiat kolneński	2	216 156,60 zł	-	2	-	-	-
Miasto Łomża	4	3 222 590,00 zł	-	4	-	1	3
Powiat łomżyński	0	-	-	2	-	-	-
Powiat moniecki	1	687 472,20 zł	-	1	-	1	-
Powiat sejneński	2	216 100,80 zł	-	2	-	-	-
Powiat siemiatycki	1	120 000,60 zł	-	1	-	-	-
Powiat sokólski	2	533 244,60 zł	-	2	-	1	-
Miasto Suwałki	2	2 689 751,38 zł	1	1	-	1	2
Powiat suwalski	0	-	-	1	-	-	-
Powiat wysokomazowiecki	1	438 606,90 zł	-	2	-	-	-
Powiat zambrowski	1	270 680,4 zł	-	1	-	-	-
Razem	45	17 341 914,84 zł	3	47	2	7	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazów Podlaskiego Oddziału NFZ.

Wykres 5. Wartość umów na świadczenia zdrowotne w zakresie rehabilitacji na tle liczby osób niepełnosprawnych

Źródło: na podstawie danych NFZ i z Kart Powiatów.

Rozmieszczenie placówek oraz wartość kontraktów w województwie podlaskim nie pokrywa się w pełni z liczbą mieszkających w poszczególnych powiatach osób niepełnosprawnych. Placówki skupione są przede wszystkim w miastach powiatowych, co powoduje, iż rehabilitacja osób niepełnosprawnych mieszkających na wsi (47%) wiąże się z koniecznością dojazdów. Analiza rozmieszczenia poszczególnych typów placówek wykazuje, iż jedynie poradnie rehabilitacyjne są dostępne w każdym powiecie. Z kolei oddziały rehabilitacyjne i oddziały rehabilitacji dziennej są rozmieszczone jedynie w największych miastach powiatowych. Najtrudniejsza sytuacja przedstawia się w zakresie zapewnienia opieki wyspecjalizowanych poradni dziecięcych i rehabilitacyjnych oddziałów dziecięcych, które funkcjonują prawie wyłącznie w Białymstoku. Aby poprawić sytuację konieczne jest dalsze wspieranie rozwoju rehabilitacji i usług rehabilitacyjnych w województwie podlaskim, np. poprzez rozwój rehabilitacji domowej. Wśród innych celów w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych wymienić można:

- 1) Zabezpieczenie pełnej dostępności do rehabilitacji szpitalnej, również w zakresie rehabilitacji dzieci i młodzieży;
- 2) Poprawa dostępności do rehabilitacji ambulatoryjnej:
 - ukierunkowanie działalności rehabilitacyjnej na pacjentów z podwyższonym ryzykiem,
 - wdrażanie nowoczesnych terapii,
 - intensyfikacja edukacji zdrowotnej z włączeniem rodzin;
3. Zabezpieczenie rehabilitacji środowiskowej w celu utrzymania ciągłości rehabilitacji.

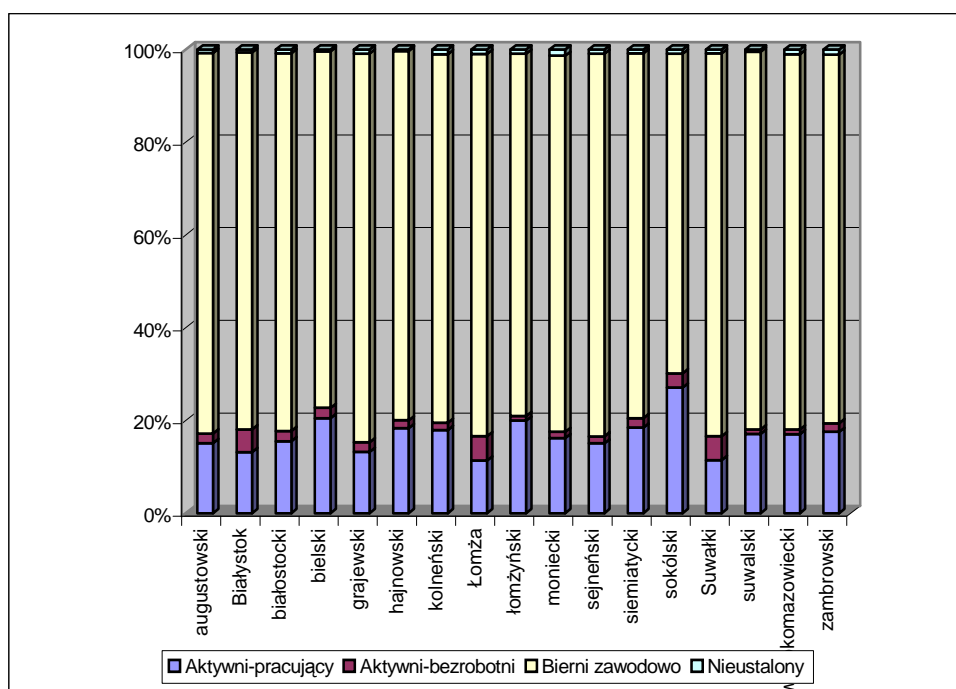
3. Bezrobotne osoby niepełnosprawne.

Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy w regionie podlaskim jest trudna, ponieważ znalezienie pracy przez te osoby jest znacznie trudniejsze niż osób sprawnych fizycznie i umysłowo. Dlatego też jednym z istotnych problemów tej grupy osób jest bezrobocie. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych wymaga od pracodawców uwzględnienia nie tylko ekonomicznych aspektów zatrudnienia, ale także przystosowania się ich samych do współpracy z takimi osobami poprzez duży wysiłek i zrozumienie specyfiki niepełnosprawności. Ważne jest również odpowiednie przystosowanie stanowisk pracy wraz z zapleczem socjalnym do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz tworzenie przyjaznego klimatu w miejscu pracy. Analiza aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim w 2002 r. wykazuje, iż jedynie 20% osób niepełnosprawnych jest aktywnych zawodowo. Wyższy poziom aktywności zawodowej występuje wśród mężczyzn (25,7%) niż kobiet (14,8%). Fakt ten wynika zarówno ze struktury grupy osób niepełnosprawnych pod kątem rodzaju schorzeń, stopnia niepełnosprawności oraz struktury wiekowej.

Wg danych powiatowych urzędów pracy w województwie podlaskim na 31 grudnia 2004 r. zarejestrowanych było 2242 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (w tym 905 kobiet i 517 mieszkańców wsi), co stanowiło 2,9% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W porównaniu do końca 2003 r. liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych zwiększyła się o 84 osoby (0,2 punktu procentowego). Stopa bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych jest wyższa niż w przypadku średniej dla województwa. Spośród niepełnosprawnych osób bezrobotnych poprzednio pracowało 1666 osób, z czego 59 osób zostało zwolnionych w ramach zwolnień grupowych. Prawo do zasiłku posiadało 178 osób niepełnosprawnych.

W ciągu 2004r. pracę podjęło 1019 osób niepełnosprawnych, w tym pracę subsydiowaną - 445 osób niepełnosprawnych (w tym na miejsca pracy subsydiowane ze środków PFRON - 162 osoby niepełnosprawne).

Wykres 6. Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim

Źródło: Dane GUS.

Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w końcu 2004r. to najczęściej osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności (dawna III grupa inwalidzka) - 89,0% bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Umiarkowany stopień niepełnosprawności (II grupa inwalidzka) posiadało 10,3% osób. Nieliczną grupę stanowiły osoby bezrobotne ze znacznym stopniem niepełnosprawności (I grupa inwalidzka) - 0,7%.

Najczęściej występujący wśród bezrobotnych osób niepełnosprawnych rodzaj niepełnosprawności to: upośledzenie narządu ruchu (543 osoby – 24,2%), choroby narządu wzroku (307 osób – 13,7%) oraz choroby psychiczne (297 osób – 13,2%).

Tabela 4. Osoby niepełnosprawne bezrobotne w 2004r. (stan na koniec roku)

Powiatowy Urząd Pracy	Ogółem	% udział do ogółu bezrob otnych	według stopnia niepełnosprawności:			według wieku:										według wykształcenia:					
			znacz- ny	umia- rko- wany	lekki	18 -24	25-29	30-34	35-39	40 -44	45 - 49	50 -54	55 - 59	60 i więcej lat	wyższe	polic. i średnie zawod.	średnie ogólno- kształt.	zasadn. zawod.	gimna- zjalne	podsta wowe i podst. nie- ukończ one	
Augustów	69	1,3	3	11	55	11	7	8	10	6	6	14	6	1	1	12	6	25	1	24	
Białystok	1014	4,4	2	69	943	90	93	73	70	105	186	216	149	32	23	166	47	334	2	442	
Bielsk Podlaski	143	5,5	1	13	129	16	13	13	8	26	32	22	12	1	1	27	10	49	-	56	
Grajewo	43	0,9	-	7	36	5	10	4	4	7	3	6	4	-	-	8	4	15	-	16	
Hajnówka	109	4,6	-	14	95	14	12	6	12	9	30	14	10	2	5	18	7	47	-	32	
Kolno	47	1,3	1	10	36	7	7	3	5	9	8	5	3	-	1	10	3	14	-	19	
Łomża	268	3,3	-	24	244	25	30	16	31	41	46	54	20	5	6	47	16	76	1	122	
Mońki	33	1,7	-	5	28	9	2	6	3	5	3	2	2	1	2	5	2	7	-	17	
Sejny	21	0,9	1	5	15	2	5	4	1	1	2	3	1	2	2	5	1	3	1	9	
Siemiatycze	89	4,8	-	5	84	8	10	3	8	13	10	19	14	4	2	15	4	16	-	52	
Sokółka	150	2,7	-	27	123	19	20	12	10	16	23	29	18	3	3	34	10	50	-	53	
Suwałki	195	2,5	6	39	150	22	18	21	18	20	42	32	19	3	6	32	13	48	-	96	
Wysokie Maz.	21	0,6	-	1	20	7	5	-	1	2	2	1	2	1	-	4	3	10	-	4	
Zambrów	40	1,1	1	1	38	7	5	-	7	4	7	6	4	-	1	3	2	18	-	16	
Woj. podl.	2242	2,9	15	231	1996	242	237	169	188	264	400	423	264	55	53	386	128	712	5	958	

Źródło: Sytuacja na rynku pracy w województwie podlaskim w 2004 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2005.

Spośród zarejestrowanych w końcu 2004r. bezrobotnych osób niepełnosprawnych, najliczniej reprezentowane były grupy wiekowe powyżej 45 roku życia – stanowiły one łącznie 50,9% (1142 osoby).

Populację bezrobotnych osób niepełnosprawnych cechuje niski poziom wykształcenia. W końcu 2004r. zaledwie 2,4% osób posiadało wykształcenie wyższe, wykształcenie policealne i średnie zawodowe - 17,2%, średnie ogólnokształcące - 5,7%. Natomiast niższe poziomy wykształcenia posiadało 74,7% bezrobotnych osób niepełnosprawnych (z tego zasadnicze zawodowe - 31,8% oraz gimnazjalne i poniżej - 42,9%).

W związku z wykazaną statystyką można stwierdzić, iż należy podejmować działania mające na celu zwiększenie poziomu świadomości samych osób niepełnosprawnych w zakresie obowiązków i przysługujących im praw. Takie działania mogą wpłynąć na zwiększenie poczucia własnej wartości tychże osób oraz odnalezienia się na rynku pracy.

3.1. Wojewódzki Program Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych na lata 2004-2006 „SZANSA”

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku opracował „Wojewódzki Program Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych na lata 2004-2006”. Celem projektu jest zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych – ich szans na rynku pracy. W ramach programu przewidziano do realizacji działania:

- wyposażenie osób niepełnosprawnych w umiejętności poruszania się po rynku pracy,
- stworzenie bezrobotnym niepełnosprawnym szansy zatrudnienia,
- wspieranie chronionego rynku pracy i zakładów aktywności zawodowej,
- wsparcie niepełnosprawnych w dostępie do informacji prawnej dotyczącej różnych dziedzin życia społecznego,
- rozwój współpracy pomiędzy organami samorządu województwa i powiatu a instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Głównymi realizatorami programu są Powiatowe Urzędy Pracy oraz Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej funkcjonujące w strukturze Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku. W ramach realizacji Programu, osoby niepełnosprawne korzystają z:

usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej świadczonych w ramach Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP w Białymstoku i jego Oddziałów Terenowych w Łomży i Suwałkach,

- zajęć aktywizujących w Klubach Pracy funkcjonujących w strukturach powiatowych urzędów pracy,
- różnych form zatrudnienia subsydiowanego,
- możliwości uczestnictwa w giełdach i targach pracy,
- możliwości korzystania z usług Punktu Konsultacyjno - Doradczego,
- ofert pracy niesubsydiowanej.

Efekty realizacji wymienionego programu w 2004r. prezentują się następująco:

- a) usługami w zakresie poradnictwa i informacji zawodowej świadczonymi w CliPKZ objęto 367 osób,
- b) usługami w zakresie poradnictwa i informacji zawodowej świadczonymi w powiatowych urzędach pracy, objęto:
 - w zakresie indywidualnego poradnictwa zawodowego – 508 osób,
 - grupowego poradnictwa zawodowego – 130 osób,
 - informacji zawodowej – 124 osoby,
 - zajęć aktywizujących w Klubach Pracy - 24 osoby,
 - doradztwa organizacyjno-prawnego i ekonomicznego w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne – 8 osób,
- c) na szkolenia skierowano 231 osób,
- d) aktywnymi programami rynku pracy objęto 113 osób, w tym w ramach:
 - staży – 10 osób,
 - refundacji z tytułu zatrudnienia absolwentów – 1 osoba,
 - prac interwencyjne – 52 osoby,
 - robót publicznych – 36 osób,
 - innych form – 14 osób.

3.2 PARTNER 2006 – wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe.

28 września 2005 r. Rada Nadzorcza PFRON przyjęła uchwałę o realizacji programu "Partner 2006 - wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe". Program stanowi kontynuację realizowanego w latach 2000 - 2005 przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych programu p.n. "Partner - wspieranie zadań realizowanych przez organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych".

Za cel strategiczny programu przyjęto wzrost aktywności zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych poprzez działania podejmowane przez organizacje pozarządowe.

Program różnicuje wysokość i zakres pomocy, uzyskiwanej w jego ramach. W związku z tym organizacje pozarządowe działające na rzecz pracowników niepełnosprawnych oraz pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne biorące udział w programie mogą otrzymać ze środków PFRON na realizację każdego z projektów kwotę nie wyższą niż 50 proc. wydatków kwalifikowanych poniesionych w ramach realizacji projektu - pozostałe organizacje - 80 proc. Inaczej kształtuje się również wysokość wkładu prywatnego. W przypadku organizacji działających na rzecz pracowników niepełnosprawnych oraz pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, co najmniej 3 proc. wydatków kwalifikowanych poniesionych w ramach realizacji projektu musi zostać wniesione w postaci wkładu prywatnego, zaś pozostałe organizacje muszą wnieść co najmniej 1 proc. wydatków kwalifikowanych poniesionych w ramach realizacji projektu.

Z pomocy w ramach programu będą mogły skorzystać organizacje, które udokumentują prowadzenie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat. W ramach programu przewidziano przeznaczenie pomocy na:

- prowadzenie rehabilitacji dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych w różnych typach placówek;
- organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów i innych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych - aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby;
- organizowanie i prowadzenie szkoleń oraz warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, ukierunkowanych m.in. na integrację oraz zwiększenie aktywności życiowej, zaradności osobistej i niezależności ekonomicznej osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie pomocy psychologicznej dla osób, które stały się niepełnosprawne;
- zakup, szkolenie i utrzymanie psów przewodników dla osób niewidomych;
- organizowanie i prowadzenie szkoleń dla tłumaczy języka migowego;
- gromadzenie i upowszechnianie informacji na temat dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznych dla osób niepełnosprawnych o różnych rodzajach niepełnosprawności;
- promowanie wyrobów produkowanych w zakładach o podwyższonej koncentracji zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- promowanie osiągnięć zawodowych i społecznych osób niepełnosprawnych, w szczególności w formie konkursów, plebiscytów, wystaw, festiwali, itp.;
- organizowanie imprez o zasięgu ponadlokalnym dla osób niepełnosprawnych;
- uczestnictwo osób niepełnosprawnych w imprezach kulturalnych i sportowych organizowanych dla tych osób poza granicami kraju;
- prowadzenie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie kampanii informacyjnej wśród osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej, w szczególności zamieszkałej na terenach wiejskich i słabo zurbanizowanych, mających na celu poinformowanie o możliwościach zatrudnienia lub szkolenia oraz w zależności od potrzeb udzielanie pomocy w przygotowaniu do aktywnego poszukiwania pracy;
- opracowywanie i/lub wydawanie kierowanych do osób niepełnosprawnych wydawnictw;
- opracowywanie i/lub wydawanie, kierowanych do osób niepełnosprawnych książek naukowych, popularnonaukowych, literatury pięknej oraz publikowanych drukiem powiększonym lub pismem Braille'a albo wydawanych na kasecie, płycie CD, dyskietce lub internecie;
- opracowywanie i/lub wydawanie publikacji dotyczących problematyki wynikającej z niepełnosprawności.

Program ten realizowany będzie w dwóch modułach: A i B:

- moduł A obejmuje dofinansowanie projektów dotyczących działań w trybie wieloletnim. Uczestnictwo organizacji w module A programu nie wyklucza możliwości uczestniczenia w module B;
- moduł B obejmuje dofinansowanie projektów dotyczących działań jednorazowych. Ponadto w przypadku modułu B nie ma obowiązku zawierania umów wieloletnich.

Program "Partner 2006" obowiązywał będzie na terenie całego kraju do dnia 31 grudnia 2007r. Do tego czasu przewiduje się przeprowadzenie nowelizacji rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 31 grudnia 1999r. w sprawie zlecenia przez PFRON organizacjom pozarządowym oraz jednostkom samorządu terytorialnego zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej, która trwale ustabilizuje system wsparcia organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych ze środków PFRON. Jednocześnie w celu zagwarantowania płynności w realizacji pomocy dla organizacji pozarządowych program zakłada, że zawarte w jego ramach umowy obowiązywać będą do końca roku, w którym wejdzie w życie nowelizacja wspomnianego rozporządzenia.

4. EDUKACJA SPECJALNA I INTEGRACYJNA

Kształcenie osób niepełnosprawnych wymaga kompleksowego dostosowania systemu edukacji do osób tej grupy społecznej. W zależności od rodzaju schorzenia działania w tym zakresie dotyczą przystosowania placówek oraz zapewnienia dostępu do placówek integracyjnych i specjalnych. Na Podlasiu w roku szkolnym 2002/2003 funkcjonowały 4 przedszkola integracyjne, 3 przedszkola z oddziałami specjalnymi i 12 z oddziałami integracyjnymi, do których uczęszczało 54 dzieci do oddziałów specjalnych i 1002 dzieci do oddziałów integracyjnych. W województwie podlaskim funkcjonuje również 18 szkół specjalnych. Do tych szkół uczęszczało 1179 uczniów, pracowało 221 nauczycieli w pełnym wymiarze i 58,98 nauczycieli niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty. W regionie funkcjonowało 16 gimnazjów specjalnych dla dzieci i młodzieży, w których uczyło się 895 uczniów, pracowało 108 nauczycieli pełnozatrudnionych, 42,03 niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty. Na poziomie ponadgimnazjalnym funkcjonuje na Podlasiu 5 zasadniczych szkół zawodowych specjalnych.

Wśród potrzeb w zakresie edukacji osób niepełnosprawnych wymienić należy, iż w istniejących obiektach infrastruktury edukacyjnej należy zlikwidować szereg występujących barier między innymi architektonicznych – przede wszystkim budowy podjazdów, wind, modernizacji sal dydaktycznych i łazienek. Niezwykle ważnym zadaniem jest likwidowanie barier mentalnych wśród społeczności szkolnej.

W zakresie kształcenia osób niepełnosprawnych na poziomie wyższym konieczne jest zapewnienie odpowiedniej dostępności uczelni oraz zaplecza socjalnego dla studentów niepełnosprawnych w ramach funkcjonujących uczelni. Ze względu na lokalizację uczelni konieczne jest zapewnienie odpowiednio przystosowanych obiektów zakwaterowania zbiorowego (domów studenta), które funkcjonują przy największych i wyłącznie państwowych uczelniach. Również wiele obiektów dydaktycznych wciąż nie jest przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: bariery architektoniczne, oznakowanie, itp. Istotnym elementem poprawy dostępności kształcenia na tym poziomie jest zapewnienie odpowiednio dostępnego systemu komunikacji międzymiastowej (autobusowej i kolejowej) oraz miejskiej (dojazd z miejsc zakwaterowania do poszczególnych obiektów uczelni). Ponadto konieczna jest również poprawa dostępności do podręczników i innych materiałów dydaktycznych dla osób niewidomych i niedowidzących. Usprawnienia wymaga również system udzielania pomocy socjalnej niepełnosprawnym studentom.

4.1 Program STUDENT – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych.

27 października 2004 roku Rada Nadzorcza PFRON podjęła uchwałę o realizacji na nowych zasadach Programu STUDENT. Program stanowi kontynuację realizowanego w latach 2002-2004 programu pn. „STUDENT – pomoc osobom niepełnosprawnym w zdobyciu wykształcenia na poziomie wyższym”. Od 1 stycznia 2005 roku rozpoczęła się realizacja rozszerzonej wersji pn. „STUDENT – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”. Program STUDENT jest realizowany na terenie całego kraju przez okres 6 lat od 1 stycznia 2002 roku.

Celem programu jest przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez stałe podwyższanie kwalifikacji, do rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Oprócz

bezpośredniej pomocy adresatom programu, celem ogólnospołecznym jest również przełamanie uprzedzeń pracodawców w stosunku do osób niepełnosprawnych oraz unaocznienie osobom niepełnosprawnym, iż sukces zawodowy i życiowy, dzięki wkładowi pracy w naukę oraz pomocy PFRON, jest możliwy mimo niepełnosprawności.

O przyznanie pomocy finansowej w ramach programu mogą ubiegać się osoby z orzeczoną znaczną lub umiarkowaną stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem równoważnym), które są:

- studentami studiów magisterskich, studiów wyższych zawodowych lub uzupełniających studiów magisterskich prowadzonych przez szkoły wyższe,
- studentami studiów podyplomowych lub studiów doktoranckich prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów,
- słuchaczami kolegiów pracowników służb społecznych, kolegiów nauczycielskich lub nauczycielskich kolegiów języków obcych,
- uczniami szkół policealnych,
- studentami uczelni zagranicznych lub odbywającymi staż zawodowy za granicą w ramach programów Unii Europejskiej, uczącymi się w systemie dziennym, wieczorowym, zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu.

Warunkiem uczestnictwa w programie jest:

- posiadanie orzeczenia o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- przedłożenie dokumentu potwierdzającego rozpoczęcie lub kontynuowanie nauki,
- w przypadku studentów studiów magisterskich lub studiów wyższych zawodowych – zaliczenie co najmniej pierwszego semestru studiów.

W programie nie mogą uczestniczyć osoby o średnich miesięcznych dochodach brutto przekraczających:

- 120% najniższego wynagrodzenia przypadającego na jednego członka rodziny pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 150% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób samotnych lub osób samodzielnie gospodarujących.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość podjęcia przez Zarząd PFRON decyzji o przyjęciu do uczestnictwa w programie studentów niespełniających ww. warunków dotyczących kryterium dochodowego.

O dofinansowanie kosztów nauki dotyczących drugiej połowy roku akademickiego, mogą ubiegać się studenci pierwszego roku studiów magisterskich lub studiów wyższych zawodowych, którzy podjęli naukę na studiach wyższych, na których okresem zaliczeniowym jest rok akademicki i w związku z tym nie mogą przedstawić dokumentu o zaliczeniu pierwszego semestru. W odniesieniu do tych studentów warunek o zaliczeniu co najmniej pierwszego semestru, należy uznać za spełniony jeżeli student przedstawi zaświadczenie ze szkoły wyższej o kontynuowaniu nauki, wystawione nie wcześniej niż w miesiącu poprzedzającym datę złożenia wniosku.

Wysokość udzielonego dofinansowania, uzależniona jest od sytuacji majątkowej wnioskodawcy, stopnia niepełnosprawności, wysokości opłaty za naukę. Wysokość dofinansowania zwiększa się w przypadku osób samotnie prowadzących gospodarstwo domowe. Natomiast łączna wysokość dofinansowania udzielonego jednemu wnioskodawcy nie może przekroczyć w jednym półroczu pięciokrotności najniższego wynagrodzenia.

Dla studentów studiów magisterskich, studiów wyższych zawodowych lub uzupełniających studiów magisterskich oraz dla studentów studiów podyplomowych lub studiów doktoranckich prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów, którzy:

- posiadają szczególne osiągnięcia w nauce,
- posiadają szczególne osiągnięcia w nauce i podejmują naukę na studiach wyższych zagranicznych,
w uzasadnionych przypadkach Prezes Zarządu PFRON może przyznać ze środków przeznaczonych na realizację programu stypendium specjalne.

Ponadto każdorazowo przed podjęciem przez PFRON decyzji o przyznaniu dofinansowania, wnioskodawca zobowiązany jest do przedkładania dokumentu potwierdzającego kontynuację nauki oraz oświadczenia o wysokości średnich miesięcznych dochodów brutto w przeliczeniu na jednego członka rodziny pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym.

Wnioski o przyznanie dofinansowania składać należy w Oddziałach PFRON właściwych terytorialnie dla siedziby placówki, w której rozpoczyna lub kontynuuje naukę wnioskodawca lub dla siedziby zamiejscowej jednostki organizacyjnej tej placówki (filia, wydział lub zamiejscowy ośrodek dydaktyczny) – na specjalnie opracowanym dla potrzeb programu formularzu w terminach:

- od 1 lutego do 28 lutego każdego roku realizacji programu oraz
- od 10 września do 10 października każdego roku realizacji programu.

5. Rehabilitacja społeczna i zawodowa z wykorzystaniem pomocy PFRON

Niepełnosprawność rodzi rozległe i często dramatyczne skutki, zarówno dla osoby niepełnosprawnej jak i dla jej rodziny. W związku z tym nie tylko rehabilitacja lecznicza, ale również rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych ma istotne znaczenie w systemie pomocy tym osobom. Przyczynia się ona w istotny sposób do zwiększenia udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Jedną z podstawowych instytucji wspierających działania w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dokonuje podziału środków, przewidzianych planem finansowym PFRON w danym roku, przeznaczonych na zadania na rzecz osób niepełnosprawnych należących do kompetencji samorządów wojewódzkich na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Podział środków przypadających samorządom wojewódzkim dokonywany jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. Nr 88, poz. 808 z późn. zm.). Następnie sejmik województwa w formie uchwały określa zadania, na które przeznacza ww. środki.

Z przyznanej kwoty 2.687.263,00 zł środków PFRON przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim w 2003 r., Sejmik Województwa Podlaskiego przeznaczył 710.351,00 zł na zadanie pn. „Udzielanie pomocy zakładom pracy chronionej w zakresie obejmującym art. 32 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych”, natomiast 1.976.912,00 zł na zadanie pn. „Dofinansowanie budowy rozbudowy obiektów służących rehabilitacji”.

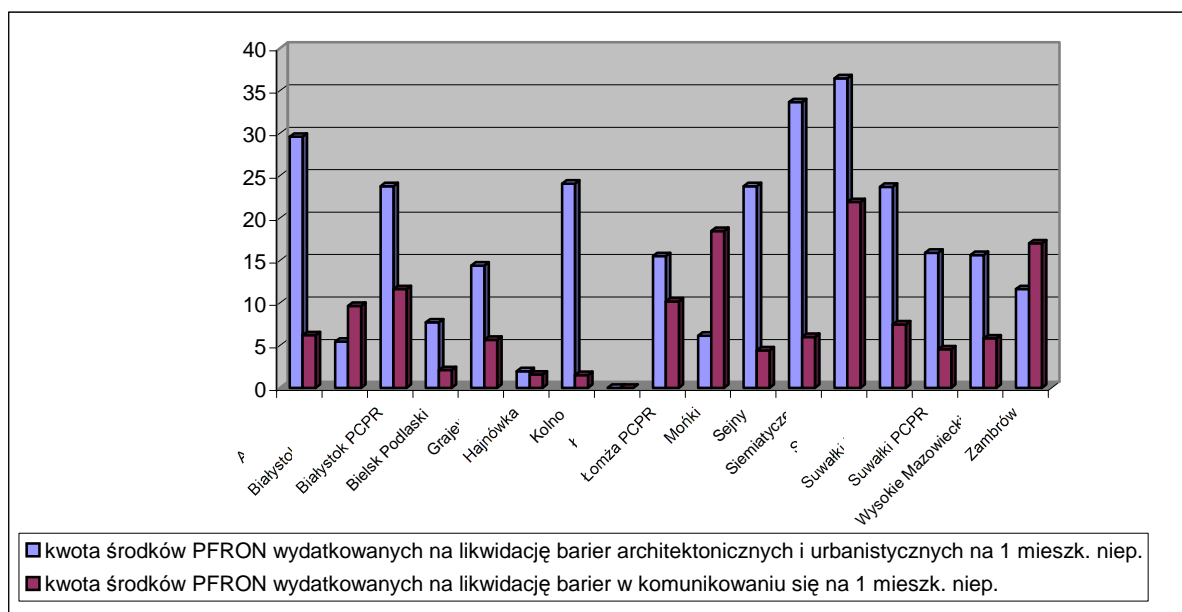
W 2004 roku Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczył województwu podlaskiemu kwotę 2.608.046,00, a w 2005 r. kwotę 2.823.179,00 zł. Sejmik Województwa Podlaskiego ww. kwoty przeznaczył w całości na zadanie pn. „Dofinansowanie budowy i rozbudowy obiektów służących rehabilitacji”.

Do Samorządu Województwa Podlaskiego złożony został projekt pn. „Przywrócić sprawność” dotyczący dofinansowania zakupu sprzętu rehabilitacyjnego przeznaczonego na wyposażenie Centrum Rehabilitacji pw. św. Rocha Caritas Diecezji Łomżyńskiej w Łomży. Samorząd Województwa Podlaskiego, jako realizator programu wyrównywania różnic między regionami w obszarze A (dofinansowanie na wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny), wystąpił do PFRON Oddział Białystok z wnioskiem o dofinansowanie ww. projektu. Caritas Diecezji Łomżyńskiej na ten cel uzyskał dofinansowanie w wysokości 70.621,00 zł.

Na poziomie powiatowych centrów pomocy rodzinie realizowane są również zadania z zakresu likwidacji barier architektonicznych i urbanistycznych oraz likwidacji barier w komunikowaniu się. Istotnym czynnikiem jest wykorzystanie środków PFRON. Wykaz zrealizowanych zadań i kwot udzielonej pomocy przedstawia poniższa tabela. Wykres 7 przedstawia z kolei kwotę wykorzystanych środków PFRON przypadających na 1 osobę niepełnosprawną mieszkającą w poszczególnych powiatach. Z danych tych wynika, iż poziom wykorzystania środków PFRON jest zróżnicowany. Najwyższy poziom wykorzystania

wykazuje powiat sokólski, najniższy – hajnowski. W pięciu powiatach regionu udało się zrealizować wszystkie zgłoszone wnioski. Najwięcej niezrealizowanych wniosków przypada na powiaty białostocki i siemiatycki, które jednocześnie charakteryzują się jednymi z najwyższych wskaźników wykorzystania środków na likwidację barier. W obszarze wykorzystania środków PFRON na likwidację barier konieczne jest więc zwiększenie świadomości osób niepełnosprawnych oraz pomoc im w aplikowaniu o te środki. Ponadto należy zwrócić baczniejszą uwagę na wyrównanie różnic pomiędzy poszczególnymi powiatami, głównie w zakresie świadomości społeczności osób niepełnosprawnych oraz zwiększenia poziomu wykorzystania środków.

Wykres 7. Poziom wykorzystania środków PFRON w poszczególnych powiatach (w zł/osobę niepełnosprawną mieszkającą w powiecie)

Źródło: Obliczenia na podstawie danych z Kart Powiatu.

W oparciu o środki PFRON dofinansowywana jest również działalność warsztatów terapii zajęciowej i działalność turnusów rehabilitacyjnych. W województwie podlaskim funkcjonowało w 2005 r. 16 warsztatów terapii zajęciowej z czego 9 warsztatów prowadzonych przez organizacje pozarządowe, 6 przez zakłady pracy chronionej, a 1 przez jednostkę samorządu terytorialnego. W zajęciach wzięło udział 458 osób. W dofinansowanych przez PFRON turnusach rehabilitacyjnych brało udział 3590 osób, z czego 681 to dzieci i młodzieży. Nie zostały zrealizowane wnioski 543 osób. Analizując powyższe dane można zauważyć, iż szczególnie działalność warsztatów terapii zajęciowej jest daleko niewystarczająca. W sześciu powiatach nie było ani jednego warsztatu terapii zajęciowej. Tylko w trzech powiatach funkcjonuje więcej niż jeden warsztat. Liczba uczestników warsztatów stanowi 0,32% liczby osób niepełnosprawnych mieszkających w województwie podlaskim.

**Tabela 5a. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
w roku 2004/2005**

Powiat	augustowski	białostocki	bielski	grajewski	hajnowski	kolneński	łomżyński	moniecki	sejneński	siemiatycki	sokółski	suwalski	wysokomazowiecki	zambrowski	Białystok	Łomża	Suwałki
likwidacja barier architektonicznych przy udziale środków PFRON																	
1. osoby niepełnosprawne, które ubiegały się o dofinansowanie - ogółem	30	50	20	10	11	26	18	15	13	38	58	7	18	6	42	23	39
2. - dzieci i młodzież niepełnosprawna	5	10	2	4	-	1	4	3	4	7	4	1	3	5	4	0	2
3. osoby niepełnosprawne, które otrzymały dofinansowanie - ogółem	25	29	19	10	4	21	18	9	12	22	53	7	15	6	30	20	30
4. - dzieci i młodzież niepełnosprawna	3	6	2	4	-	1	4	3	4	7	3	1	2	5	5	0	2
5. kwota środków PFRON przekazanych na likwidację barier architektonicznych i urbanistycznych	245 615	591 000	80 000	120 169	17 985	109 461	99 986	34 000	78 500	211 400	249 497	66 711	110 760	65 416	224 216	147 000	186 608
6. kwota środków PFRON wydatkowanych na likwidację barier architektonicznych i urbanistycznych	199 950	373 024	76 436	78 457	17 985	109 461	99 986	33 642	77 897	209 876	249 497	66 711	110 760	65 416	201 336	105 866	186 608
7. wnioski nie zrealizowane	5	21	0	0	5	2	0	6	1	16	11	0	3	0	12	3	9

Źródło: Karty powiatu 2004r.

**Tabela 5b. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
w roku 2004/2005 cd.**

Powiat	augustowski	białostocki	bielski	grajewski	hajnowski	kolneński	łomżyński	moniecki	sejneński	siemiatycki	sokółski	suwalski	wysokomazowiecki	zambrowski	Białystok	Łomża	Suwałki
warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w oparciu o środki PFRON																	
1. warsztaty terapii zajęciowej - ogółem	1	2	0	1	1	0	1	0	1	0	2	1	0	0	4	1	1
2. w tym w.t.z. prowadzone przez - jednostkę samorządu terytorial.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. - zakład pracy chronionej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	1	-
4. - organizację pozarządową	-	2	-	1	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1
5. uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej	30	47	-	30	27	-	27	-	30	-	55	30	-	-	117	30	35
6. kwota środków PFRON przekazanych i wydatkowanych na działalność w.t.z. w roku 2004	402 420	619 918	-	402 420	122 600	-	357 768	-	462 420	-	406 574	423 020	-	-	1 561 586	422 280	469 490
7. kwota środków PFRON do wydatkowania w roku 2005	402 420	1776 089	-	402 420	362 178	190 971	362 178	-	-	-	-	402 420	-	-	1 569 438	422 280	469 490
Turnusy rehabilitacyjne przy udziale środków PFRON																	
8. osoby niepełnosprawne, które ubiegały się o dofinansowanie w 2004 - ogółem	152	477	244	95	269	87	106	109	20	122	114	53	109	93	1 075	219/72	246
9. - dzieci i młodzież niepełnosprawna	16	165	73	16	16	2	10	59	2	32	27	8	26	9	180	27/22	13
10. osoby niepełnosprawne, które otrzymały dofinansowanie - ogółem	77	426	242	77	268	68	106	99	19	54	106	53	109	74	812	182/61	241
11. - dzieci i młodzież niepełnosprawna	8	164	73	12	16	2	10	57	2	32	27	8	26	9	160	22/19	13
12. kwota środków przekazanych przez PFRON na dofinansowanie turnusów	50 732	207 613	150 000	44 731	139 390	34 408	58 244	55 190	10 000	48 729	58 532	37 186	59 392	39 598	581 029	132 517	129 641
13. kwota środków PFRON wydatkowanych na dofinansowanie turnusów	50 732	206 610	126 937	42 445	128 514	34 408	58 244	52 696	8 154	48 729	57 921	37 186	59 392	39 598	579 786	130 249	129 641
14. wnioski nie zrealizowane	75	51	2	18	1	19	0	10	1	37	8	0	0	19	263	37	5

Źródło: Karty Powiatu 2004.

Ponadto realizowany jest program wyrównywania różnic między regionami. Celem programu jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenach słabo rozwiniętych gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej poprzez dofinansowanie ze środków PFRON projektów przedsięwzięć w następujących obszarach:

1. obszar A – wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny,

2. obszar B – na likwidację barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania (w roku 2003 obszar ten nie był realizowany),

3. obszar C – dla pracodawców, w tym przedsiębiorców z chronionego i otwartego rynku pracy, na wyposażenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych odpowiednio do ich potrzeb i możliwości,

4. obszar D – na likwidację barier transportowych,

5. obszar F - dofinansowanie tworzenia warsztatów terapii zajęciowej.

Realizatorami programu są:

- 1) samorząd wojewódzki – w zakresie obszaru A,
- 2) samorząd powiatowy – w zakresie obszaru B, C, D i F.

Adresatami programu są jednostki samorządu terytorialnego, fundacje i stowarzyszenia posiadające statutowy zapis o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, zakłady opieki zdrowotnej i placówki edukacyjne, pracodawcy spełniający warunki określone w art. 26 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123, poz. 776, z późn. zm.). Maksymalna wysokość dofinansowania ze środków PFRON w przypadku obszaru A wynosi do 5000,00 zł na każdą osobę z planowanej liczby osób niepełnosprawnych, które jednorazowo będą mogły być przyjęte i rehabilitowane w obiekcie służącym rehabilitacji.

Należy wspomnieć, iż w procesie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych duże znaczenie ma problem dostępności we wszystkich sferach życia społecznego. Istniejące bariery architektoniczne, urbanistyczne, techniczne, transportowe, komunikacyjne i w dostępie do informacji ograniczają lub uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym równe uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym oraz powodują ich marginalizację.

6. POMOC SPOŁECZNA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.

Istotnym elementem poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych jest zapewnienie im odpowiedniej dostępności pomocy społecznej. Rodziny z osobami niepełnosprawnymi są narażone w znacznie większym stopniu na wystąpienie trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Znaczny udział osób starszych i o wysokim stopniu niepełnosprawności wśród niepełnosprawnych mieszkańców województwa podlaskiego zwiększa wymagania tych osób w zakresie opieki oraz wydatków na leczenie i rehabilitację.

W 2003 r. w województwie podlaskim pomocą społeczną z tytułu niepełnosprawności objętych zostało 14 750 rodzin (w tym 5 708 na wsi), łącznie pomoc dotyczyła 41 712 osób z tych rodzin. W formie zasiłków okresowych z tytułu niepełnosprawności pomoc otrzymało 927 osób (3 913 świadczeń na łączną kwotę 631 672 zł). Udzielono także pomoc 163 osobom z 99 zastępczych rodzin niepełnosprawnych (1 408 świadczeń na kwotę 1 400 975 zł).

Potrzeby osób niepełnosprawnych nie zawsze mogą być zaspokojone w miejscu zamieszkania. Dlatego też istotne jest zapewnienie dostępności domów pomocy społecznej i środowiskowych domów pomocy społecznej. W domach pomocy społecznej w województwie podlaskim zatrudnione są 1363 osoby, a w dziennych domach pomocy społecznej zatrudnionych jest 52 osoby. Wraz ze wzrostem liczby osób niepełnosprawnych można oczekiwać wzrostu zapotrzebowania na usługi powyższych domów.

Tabela 6. Wykaz jednostek pomocy społecznej działających na terenie woj.podlaskiego

Powiat	augustowski	białostocki	bielski	grajewski	hajnowski	kolneński	łomżyński	moniecki	sejneński	siemiatycki	sokólski	suwalski	wysokomazowiecki	zambrowski	Miasto Białystok	Miasto Łomża	Miasto Suwałki
1. ośrodki pomocy społecznej	7	15	8	6	9	6	9	7	5	9	10	9	10	5	1	1	1
2. domy pomocy społecznej	2	6	1	1	2	0	0	2	1	1	0	0	1	0	2	2	1
3. Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	1

Źródło: Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej na 2005 rok

7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Istotną częścią demokratycznego społeczeństwa są organizacje pozarządowe. Działają one w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym w tych obszarach, w których działalność państwa jest niewystarczająca. Poprzez cechującą je elastyczność działania, znajdowanie się bliżej osób niepełnosprawnych, specjalizację, mniejszą skalę działania, nienastawienie na zysk oraz możliwość wykorzystania niedostępnych państwu środków (np. praca wolontariuszy) mogą one osiągnąć bardzo dobre rezultaty. Znaczenie organizacji pozarządowych dodatkowo podkreśla kierowanie do nich wielu środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Dlatego też włączenie organizacji pozarządowych do działań na rzecz osób niepełnosprawnych stanowi istotny element programu.

Tabela 7. organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych 2004r.

Powiat	augustowski	białostocki	bielski	grajewski	hajnowski	kolneński	łomżyński	moniecki	sejneński	siemiatycki	sokólski	suwalski	wysokomazowiecki	zambrowski	Miasto Białystok	Miasto Łomża	Miasto Suwałki
Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych	18	3	6	3	23	3	5	5	2	7	8	13	9	6	43	5	38

Źródło: Karty Powiatu 2004.

Większość organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie województwa podlaskiego działa w największych miastach regionu: Białystok, Suwałki. Aby lepiej wykorzystać potencjał organizacji pozarządowych Sejmik Województwa Podlaskiego uchwalił *Program współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2005 roku*. W wyniku realizacji ww. programu organizacje pozarządowe brały udział w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. Dotacji z budżetu województwa podlaskiego organizacjom pozarządowym w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych udzielono w łącznej kwocie 215.000,00 zł (w tym w roku 2004 kwotę w wysokości 75.000,00 zł, a w roku 2005 kwotę 140.000,00 zł).

II. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Celem niniejszego programu jest tworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, wspieranie integracji społecznej, kształtowanie pozytywnych postaw społecznych poprzez właściwe określenie kierunków działań i ich wspieranie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Stworzenie kompleksowego systemu informacyjnego służącego podniesieniu efektywności działań w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim.

2. Poprawa dostępności do usług medycznych, rehabilitacyjnych i pomocowych oraz ich jakości w celu poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

3. Przystosowanie środowiska fizycznego do potrzeb osób niepełnosprawnych.

4. Działania na rzecz poprawy warunków funkcjonowania rodzin z osobą niepełnosprawną.

5. Działania na rzecz zwiększenia dostępności edukacji dzieciom, młodzieży oraz dorosłym osobom niepełnosprawnym na wszystkich poziomach.

6. Działania na rzecz aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielniania się osób niepełnosprawnych.

7. Wzrost wykorzystania potencjału organizacji pozarządowych oraz grup samopomocowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

8. Edukacja w społecznościach lokalnych jako czynnik poprawy warunków życia społecznego osób niepełnosprawnych.

KIERUNEKI.

Stworzenie kompleksowego systemu informacyjnego służącego podniesieniu efektywności działań w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim.

ZADANIA

1. Stworzenie programu monitorowania zjawiska niepełnosprawności na terenie województwa podlaskiego w celu zidentyfikowania potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych poprzez:

- a) określenie ilościowe populacji osób niepełnosprawnych na terenie województwa podlaskiego,
- b) określenie kategorii grup dysfunkcyjnych osób niepełnosprawnych występujących na terenie województwa podlaskiego,
- c) diagnozę indywidualnych ograniczeń sprawności i potencjału osób niepełnosprawnych,
- d) diagnozę rodzin, w tym: czynników wewnątrzrodzinnych i zewnątrzrodzinnych determinujących funkcjonowanie.

2. Poprawa dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o przysługujących im prawach, możliwościach uzyskania pomocy (w tym w szczególności finansowych), sposobach rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych oraz możliwościach udziału w życiu społecznym poprzez:

- a) stworzenie regionalnego systemu informacyjnego np. w formie serwisu internetowego,
- b) akcje informacyjne skierowane do osób niepełnosprawnych i ich rodzin z wykorzystaniem dostępnych środków i instytucji takich jak PCPR, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe funkcjonujące w regionie oraz lokalne media.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Stworzenie bazy danych nt. liczby osób niepełnosprawnych w województwie, ich struktury ze względu na różnorodne kryteria (w szczególności rodzajów dysfunkcji) oraz dynamiki tych wielkości.

2. Identyfikacja potrzeb i problemów poprzez analizę zebranych danych oraz wielostronny dialog.

3. Dostosowanie podejmowanych działań do specyficznych potrzeb poszczególnych kategorii niepełnosprawności.

4. Wypracowanie określonych kierunków i standardów polityki lokalnej w celu kompleksowego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin w środowisku.

5. Poprawa dostępności informacji o prawach osób niepełnosprawnych i możliwościach przewycięzania trudnej sytuacji życiowej.

KIERUNEK II.

Wspieranie dostępności do usług medycznych, rehabilitacyjnych i pomocowych oraz ich jakości w celu poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Rozwój infrastruktury rehabilitacyjno-medycznej w miejscach o niskiej dostępności usług rehabilitacyjnych np. na bazie likwidowanych oddziałów szpitalnych oraz tworzenie zakładów opiekuńczo-pielęgnacyjnych oraz opiekuńczo-leczniczych.

2. Wspieranie działań w sferze dostępności usług rehabilitacyjnych, leczniczych i opiekuńczych na wsi, w małych miastach i miejscach zamieszkania osób niepełnosprawnych poprzez powoływanie zespołów wyjazdowych, promowanie działań wspierających zespoły domowej opieki paliatywnej i rozwój działalności opiekuńczo-hospicyjnej w miejscu zamieszkania chorego oraz włączenie jednostek pomocy społecznej do świadczenia usług medyczno-rehabilitacyjnych w środowisku lokalnym i dla społeczności lokalnych.

3. Opracowanie kierunków działań w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki w odniesieniu do lokalnych społeczności, grup samopomocowych oraz organizacji pozarządowych.

4. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie ochrony praw osób niepełnosprawnych w placówkach medycznych oraz ocenę jakości świadczonych usług w warunkach znikomej konkurencji na tym rynku.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Zwiększenie dostępności do usług medycznych, rehabilitacyjnych i pomocowych w środowiskach zamieszkania osób niepełnosprawnych.

2. Poprawa jakości świadczonych usług, zwiększenie świadomości praw osób niepełnosprawnych oraz stopnia ich przestrzegania.

3. Poprawa sprawności psychofizycznej, usprawnienie i zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych a poprzez to poprawa warunków ich życia społecznego i zawodowego.

4. Zmniejszenie liczby osób oczekujących na usługi medyczne, rehabilitacyjne i pomocnicze.

KIERUNEK III.

Przystosowanie środowiska fizycznego do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej, placówek edukacyjnych (w szczególności integracyjnych oraz szkół wyższych) oraz miejsc zamieszkania poprzez identyfikację i likwidację barier architektonicznych.

2. Rozwój sieci placówek edukacyjnych przystosowanych do kształcenia osób niepełnosprawnych, w szczególności na terenach wiejskich (utworzenie w każdej gminie szkoły podstawowej integracyjnej, natomiast w każdym powiecie szkoły średniej ogólnokształcącej integracyjnej).

3. Poprawa dostępu do informacji osoby niepełnosprawnej oraz warunków do pełnego udziału w życiu społecznym poprzez:

- a) umożliwienie odbioru informacji przez Regionalną Telewizję Białystok osobom głuchym (tłumacz języka migowego),
- b) wprowadzenie w autobusach Komunikacji Miejskiej, PKP, PKS przekazu informacji słownej i wizualnej o trasie przejazdu,
- c) przystosowanie urzędów do obsługi osób niepełnosprawnych (oznakowania dla osób niewidomych, przygotowanie pracowników do obsługi osób głuchoniemych, przystosowanie stron internetowych),
- d) ustalenie zasad współpracy odpowiednich instytucji w zakresie realizacji powyższych tematów poprzez podpisanie adekwatnych porozumień.

4. Nadzór nad prawidłowym wypełnianiem swoich funkcji przez placówki integracyjne i specjalne, poprzez zwrócenie szczególnej uwagi na zwiększenie dostępności specjalistycznych środków dydaktycznych, dostosowanie sprzętowe placówek oraz przygotowanie nauczycieli do nauczania dzieci niepełnosprawnych (np. w zakresie języka migowego, alfabetu Breila).

5. Stworzenie systemu informacyjnego na temat lokalizacji placówek edukacyjnych pozbawionych barier architektonicznych, w których uczą się dzieci i młodzież niepełnosprawna w poszczególnych powiatach i miastach.

6. Przygotowanie planu działań w celu zwiększenia dostępności systemu komunikacji międzymiastowej dla osób niepełnosprawnych.

7. Dostosowanie sieci ośrodków turystycznych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Poprawa dostępności edukacji dla osób niepełnosprawnych na poziomie przedszkoli, szkół, uczelni wyższych, instytucji szkoleniowych.

2. Rozszerzenie możliwości nauczania dzieci niepełnosprawnych wraz z rówieśnikami sprawnymi w szkołach ogólnodostępnych.

3. Zwiększenie dostępności do obiektów użyteczności publicznej – szczególnie związanych z usługami świadczonymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
4. Poprawa standardów kształcenia osób niepełnosprawnych.
5. Podniesienie wiedzy i świadomości nt. problematyki osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych.
6. Poprawa jakości komunikowania się oraz dostępu do informacji poprzez stworzenie systemu uwzględniającego potrzeby osób niepełnosprawnych.
7. Zwiększenie dostępu do publicznych środków transportu.

KIERUNEK IV.

Działania na rzecz poprawy warunków funkcjonowania rodzin z osobą niepełnosprawną.

ZADANIA

1. Identyfikacja potrzeb rodzin z osobą niepełnosprawną oraz możliwości ich zaspokojenia.
2. Wspieranie i mobilizacja rodziny w samozaspokajaniu potrzeb przy zastosowaniu metod pomocy, które są przez nią akceptowane.
3. Tworzenie placówek terapeutycznych i ośrodków wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy psychologów.
4. Podnoszenie kwalifikacji pracowników socjalnych w zakresie kompleksowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych i ich rodzin w celu podnoszenia jakości świadczonych przez nich usług.
5. Poprawa dostępności form aktywizacji społecznej i zawodowej, takich jak Warsztaty Terapii Zajęciowej, poprzez ich tworzenie na terenie każdego powiatu w województwie podlaskim.
6. Tworzenie ośrodków dziennego pobytu dla dzieci niepełnosprawnych.
7. Zintegrowanie działań i możliwości opiekuńczych rodziny ze zwróceniem uwagi na zwiększenie opieki zdrowotnej, głównie w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Rozwój doradztwa i poradnictwa na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną (szczególnie pomocy psychologów) w zakresie rozwiązywania ich problemów,
2. Doskonalenie pracy służb socjalnych poprzez podniesienie wiedzy na temat problemów i zmian wynikających z obecności osoby niepełnosprawnej w rodzinie.
3. Zapewnienie jak najpełniejszego zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych z umożliwieniem pozostania w środowisku rodzinnym.

KIERUNEK V.

Wspieranie działań na rzecz aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielniania się osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Zwiększenie dostępności usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej wśród osób niepełnosprawnych poprzez rozszerzenie współpracy pomiędzy powiatowymi urzędami pracy, centrami informacji i planowania kariery zawodowej (w Białymstoku, Łomży i Suwałkach) oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.

2. Zatrudnienie w każdym centrum informacji i planowania kariery zawodowej psychologa.

3. Uruchomienie zakładów aktywności zawodowej.

4. Przygotowanie osób niepełnosprawnych do aktywnego poszukiwania pracy poprzez objęcie większej liczby osób niepełnosprawnych zajęciami w Klubach Pracy i Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.

5. Tworzenie pracodawcom i osobom niepełnosprawnym zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą sprzyjających warunków do powstawania nowych stanowisk pracy poprzez udzielanie pożyczek na działalność z Funduszu Pracy i PFRON-u.

6. Tworzenie miejsc pracy z uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych i potrzeb osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Urzędach Pracy.

7. Systematyczne kontrole stanowisk pracy przez jednostki uprawnione ze szczególnym uwzględnieniem ergonomii pracy.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Udzielenie pomocy wszystkim zainteresowanym w planowaniu kariery zawodowej.

2. Zapewnienie niepełnosprawnym dostępu do psychologicznych badań predyspozycji zawodowych.

3. Zapewnienie niepełnosprawnym dostępu do rzetelnej i pełnej informacji o zawodach, wymaganiach na poszczególnych stanowiskach pracy, szkołach, kierunkach kształcenia oraz informacji o aktualnej sytuacji i trendach na lokalnych rynkach pracy.

4. Wyposażenie niepełnosprawnych w wiedzę na temat metod i technik poszukiwania pracy, autoprezentacji oraz podniesienie wiary we własne możliwości jako pełnowartościowego pracownika i uczestnika rynku pracy.

5. Zapewnienie pełnego dostępu osób niepełnosprawnych do szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe.

6. Wzrost szans na zatrudnienie i ekonomiczne usamodzielnienie się.

7. Podniesienie bezpieczeństwa, higieny i ergonomii stanowisk pracy osób niepełnosprawnych.

8. Dostarczenie osobom niepełnosprawnym pełnej informacji o możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji do tego powołanych.

KIERUNEK VI.

Wzrost wykorzystania potencjału organizacji pozarządowych oraz grup samopomocowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

ZADANIA

1. Promowanie i wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych.

2. Dofinansowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez promocję twórczości tych osób.

3. Stworzenie banku danych dotyczących działalności organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych.

4. Promocja różnych form samopomocy poprzez tworzenie nowych organizacji pozarządowych szczególnie w środowiskach wiejskich, z jednoczesnym udzielaniem wsparcia merytorycznego i wskazywaniem możliwości zdobycia środków na ich działalność.

5. Wspieranie finansowe działalności organizacji pozarządowych poprzez włączanie ich w realizację określonych zadań z zakresu pomocy osobom niepełnosprawnym.

6. Wspieranie rodzin z osobą niepełnosprawną.

7. Wspieranie organizacji konferencji oraz zjazdów środowisk działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

8. Organizowanie imprez o charakterze integracyjnym umożliwiających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym (np. spotkań, zawodów sportowych, imprez kulturalnych)

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Pogłębienie wiedzy nt. problemów osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim.

2. Wypracowanie systemu współpracy z organizacjami pozarządowymi przy rozwiązywaniu problemów środowiska osób niepełnosprawnych.

3. Wzrost liczby organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, skali ich aktywności oraz systematyczności prowadzonej działalności.

KIERUNEK VII.

Edukacja w społecznościach lokalnych jako czynnik poprawy warunków życia społecznego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Opracowanie systemu doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych w zakresie:

- a) wiedzy na temat różnych rodzajów niepełnosprawności, wpływu inwalidztwa na psychikę oraz jego skutków w życiu zawodowym i społecznym jednostki,
- b) możliwości przewycięzania skutków inwalidztwa w oparciu o kompleksowe działania rehabilitacyjne,
- c) możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne (Instytucje i organizacje wspierające osoby niepełnosprawne, system świadczeń dla osób niepełnosprawnych),
- d) planowania pracy socjalnej w środowisku, w którym żyje osoba niepełnosprawna ze szczególnym uwzględnieniem możliwości współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

2. Edukacja pracowników placówek użyteczności publicznej i przedsiębiorstw świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych.

3. Identyfikacja potrzeb w zakresie edukacji w środowisku lokalnym. Wypracowanie określonych kierunków i etapów działań edukacyjnych mających na celu integrację osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.

4. Rozwój idei wolontariatu oraz wspieranie inicjatyw obywatelskich.

5. Animacja działań integrujących organizacje pozarządowe ze środowiskiem lokalnym.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Pracownicy socjalni pogłębią wiedzę nt. wskazania instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Staną się podstawowym źródłem informacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych.

2. Umiejętność zrozumienia sytuacji osoby niepełnosprawnej oraz udzielania jej wsparcia poprzez wykorzystanie możliwości prawnych oraz korzystania z pomocy odpowiednich instytucji.

3. Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia osób, rodzin środowiska lokalnego instytucji i organizacji pozarządowych do inicjowania i współorganizowania działań społecznych na rzecz niepełnosprawnych.

4. Projektowanie działań pomocowych i tworzenie projektów strategii rozwoju polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych na danym terenie przy wykorzystaniu wszystkich sił intelektualnych w województwie.

PARTNERZY WSPÓŁPRACUJĄCY PRZY REALIZACJI PROGRAMU

1. Departamenty Urzędu Marszałkowskiego,
2. Samorządy lokalne,
3. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
4. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
5. Wojewódzki Urząd Pracy,
6. organizacje pozarządowe,
7. związki osób niepełnosprawnych,
8. instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
9. Powiatowe Urzędy Pracy,
10. placówki integracyjne,
11. uczelnie wyższe,
12. pracodawcy,
13. media.